

KULTURA - V ZASEVKIH?

Vladimir Gajšek

Kultura v svetovalnih telesih kot benignih zasevkih

V kulturi je posvetovanje ponavadi bilo kavarniško in bohemsko, dokler so urejali tudi društvene zadeve neprikrito zasebno, čeprav z osebno javnim odnosom, sposobnostmi in z umetniškimi opusi. Laični svet v kulturi bi moral posredovati kritične informacije na področju kulture glede na bistveni interes države, da se kultura količkaj na civilizacijski stopnji in finančno uredi. Ali gre za resnico plačevanja kulture ali za kaj drugega, je kmalu znano, ko se odkrije zveze med vlado in kulturnimi ustanovami ter subjekti, zlasti pa med kulturnimi ustanovami in posebej akordnimi delavci v kulturnih zadevah, rečeno materialistično. Obenem gre za strokovno kulturniško posvetovalno delo - naposled od umetniškega ateljeja, gledališke kabine, filmskega/tv studia ali pisateljskega računalnika ali pisala, vse do pisarn Vlade Republike Slovenije - pri »obravnavi« splošnih vprašanj kulturne politike, kjer izražajo prisotni ali pisno le svoja »mnenja, stališča in predloge« ter jih lahko sporočajo slovenski vladi, ko je hkrati je priznано, da vlada in drugi organi, ustanove, organizacije lahko take predloge tudi upoštevajo. Kulturno ministrstvo, ki deli denar, bi moralo že enkrat uvideti, da javni razpisi niso kaj drugega kot omenjeni dogovori v »sporočanju predlogov, stališč ali mnenj«. Eno je namreč, kar kaže praksa kulturnih klik in klanov, drugo je, kar se uveljavlja s programi in projekti, ki so dejansko dobro plačani, tudi ekipno ter z »nosilci« takih programov ali projektov. Še pomnimo, kdo so bili dosedanji kulturni ministri – in kaj so storili? Je še znano, koga so plačevali in koliko? Ali pa je arhivirano in tako rekoč pozabljeno, kar je bilo nedopovedljivo izčrkovanega na ničkoliko uradnih sejah, da so se ohranjali tudi na kulturni oblasti večidel selektivno podobni? Glas javnosti tukaj ni bil nikoli slišen, zbrusil se je na vladnem parketu in kakor v mahu potihnil na rdečih tekačih.

Ljubiteljstvo ali poklicnost v kulturi? Tako imenovana kulturna množična društva, SAZU, Kulturniška zbornica Slovenije in kulturno-umetniška združenja, tudi uredništva kulturnih revij hočejo poklicno

kulturnost in amaterizem omejiti zlasti na sebilastni »interes«, torej na pridobitev slovenskega denarja od države ali od vlade. Tako imenovani »uveljavljeni ustvarjalci« kot glasniki klik, klanov in grup lahko tudi izražajo posebne interese ter si pridobijo denar za udobje in ugodje. Upoštevajo vsaj po enega izmed kandidatov, ki jih predlagata italijanska in madžarska narodna skupnost v Republiki Sloveniji, ne pa tudi romska skupnost. Kot običajno delijo denar isti vladni ljudje za volilno dobo izvoljenosti, torej 4 leta.

Ali je kultura sploh poklic? Nadaljevanje klesaške obrti, če gre za kiparje...? Kdor »oblikuje« tako imenovana nanizana »vsebinska izhodišča in usmeritve« za pripravo nacionalnega kulturnega programa, skriva pod takimi sintagmami samo in le svojo moč. Moč ima v državi tisti, ki vlada in deli denar – tudi na kulturnem področju. Kdor tudi lahko uradno in sejno »sodeluje pri pripravi predloga« nacionalnega kulturnega programa, ima diskutabilno moč odločanja vnaprej, saj so take seje zaprte in se sporoči javnosti le že dogovorna delitev ali razdelitev denarja. Vladno pisarništvo potemtakem »spremlja in ocenjuje izvajanje« tako imenovanega nacionalnega kulturnega programa, povrh »daje pobude za spremembe in dopolnitve« kot na kateremkoli drugem področju uradnega odločanja. Kadar denarja ne deli, lahko v nedogled »daje pobude za spremembe in dopolnitve«. Pridodano »mnenje k poročilu o izvajanju« nacionalnega kulturnega programa kot kateregakoli drugega programa pove, da so sredstva namenska, vendar so razdeljena kakor »samoumevno« vnaprej po centrih moči ali klikah in klanih. Če lahko kdo v vladni moči resnično sploh ocenjuje »stanje in razvoj kulturnih dejavnosti«, počne tako z razlogom ohranitve 4letne moči, saj potem lahko izgine s prizorišča odločanja. Torej se »uveljavljeni ustvarjalci« kot glasniki klik, klanov in grup menjavajo vsaj 4letno, čeprav nekateri ostajajo na položajih kakor fevdno.

Dokler obstajajo področja »zakonov in drugih predpisov s področja kulture« v sejni »obravnavi« in »predlogih«, se državna kultura dogaja le v imenu tovrstnega paragrafarstva, saj uradna moč vedno pisarniško določi »namenska sredstva« za kulturo. In ker dajejo uradni predstavniki državne kulture »pobude in predloge za urejanje drugih vprašanj« na področju kulture ali pod točko Razno, se dogaja splet okoliščin, ko se ponavlja večidel istost moči. Državno odločanje o kulturi je plačano sejno, torej uradno - odloča se tudi z večino glasov vseh prisotnih članov, ko se šele z glasovanjem pokaže, kje gre za shinavčenost in kje za odkrito potegovanje za denar. Ali je tudi sredstva za razdeljevanje na področju kulture mogoče v dvojnem vozlu prikriti, ni vprašljivo. Sicer je z večino glasov vseh prisotnih (na primer 5ih) članov že odločeno. Na papirju je seja v svoji odločitvah kot plačano akordno delo svetno »javno«, urejeno pa s poslovníkom. Vse, kar je uradnega, je plačano, tako sekretarji kot pisarniške moči...

Oklicni primer takega delovanja je svet za kulturo, ki npr. na prvi seji sveta se z žrebom določi, katera polovica članov iz skupin članov iz društev bo imela dvoletni mandat – s tem se določa reelekcija in plačljivost drugače. Koliko je bilo prisotnih na tem svetu iz javnosti, da bi slišali sejne glasove?